

Виждаме света само веднъж

„Американската поетеса Луиз Глюк казва, че виждаме света само веднъж – в детството, останалото е памет. Много мислих върху тези думи.“ С режисьора Павел Веснаков за неговия нов филм „Безветрие“, чиято премиера беше на фестивала в Карлови Вари, разговаря Марта Монева

„Безветрие“ е вторият ви пълнометражен филм след „Уроци по немски“. Премиерата му се състоя на един от най-важните кинофестивали, този в Карлови Вари. Какво означава това за вас?

Много важно е за нас, че имахме възможността да представим „Безветрие“ на толкова голям фестивал, това е голям успех само по себе си. Филмът е направен без никакви компромиси, не сме мислили много как би се възприел от масовата публика. И участието му в Карлови Вари отваря нови възможности за нас, надявам се.

А на каква рецепция се надявате в България?

Честно да ви кажа, в България не се надявам на нищо, защото хората не са толкова отворени към нови неща. Ако един филм има успех извън България, трудно би имал успех в страната, и обратно. Много трудно е да се направи баланс между двете и докато правехме филма, бях фокусиран върху самото произведение. Не съм се надявал и не съм правил планове предварително, готов съм да изчакам събитията да се случат.

Къде предстои да покажете филма след премиерата в Карлови Вари?

Съвсем скоро ще излезе по кината в Италия. Той е копродукция с Италия, в българските кина би трябвало да влезе догодина.

А какво наложи тази копродукция?

Нуждата от средства. Филмът е нискобюджетен – от тези сесии на Националния филмов център, които са с по-ниско финансиране, и имахме нужда от допълнителни средства, за да можем да го реализираме. Целият звук на филма е направен от италиански екип.

НФЦ периодично се тресе от скандали, блокират се средства. Какво мислите за това?

Това е порочен, затворен кръг, от който трудно може да се излезе, но сегашният директор на НФЦ ми се струва много диалогичен и готов да търси решения. Въпросът е, че без значение кой е директор на НФЦ, е много трудно в такава среда. Това е незавидна позиция, защото всеки е възгледан в себе си и се занимава предимно с личните си проблеми, трудно би могло да се намерят бързи решения според мен.

Спокойната скорост на разказа в „Безветрие“ е особено симпатична. Как успяхте да я наложите в условия на бърз, накъсан филмов разказ, с каквото публиката вече е свикнала?

През последните години снимах доста телевизионни проекти, които имат съвсем друг ритъм, други изисквания, функционират по други правила. И ми се искаше да направя филм, който да бъде пригоден изцяло към моето светоусещане, към начина, по който аз възприемам нещата. Опитах се да го направя такъв, какъвто бих искал аз да гледам. Беше ми интересен експериментът с формата – 1:1, който веднага прави силно впечатление като много необичаен, но има още едно радикално нещо, за което хората може би си дават сметка на по-късен етап, а то е, че всъщност камерата изобщо

не се движи. Освен че имаш малко картина, която да запълниш, нямаш и никакво движение на камерата – това са две много сериозни ограничения, когато започваш да снимаш филма. Ако сложим камерата в някаква позиция и нещо се случва и някой иска да мръдне, той вече е извън кадър. Нямаме право да го проследим. Беше ми интересно как може да се разкаже история по такъв начин и това прегопредели ритъма във филма. Той прави нещата много по-интимни и фокусирани в разни аспекти, за които човек трудно би могъл да си даде сметка, преди да започне да снима самия филм, да слуша актьорите, да вижда това, което се случва.

Във филма прави впечатление противопоставянето между поколенията.

Всъщност това е връзката с предишните ми филми, те се занимават с противопоставянето между поколенията. Интересно ми е какви са разликите между тях.

Единият главен герой е невидим. Как се справихте с тази задача?

Искаше ми се филмът да бъде максимално интимен, но как може да се постигне това, когато единият главен герой, в случая бащата, е починал? Другият герой не го познава и живее с усещането, че той не означава нищо за него. Във филма ме занимаваше основно темата как можеш да запълниш липсата на любов. Няма как да я запълниш, ако нямаш спомени, които да създават усещане за любов или за нещо положително. Американската поетеса Луиз Глюк казва, че виждаме света само веднъж – в детството, останалото е памет. Много мислих върху тези думи. Вълнува ме въпросът – ако познаваме света само веднъж, в детството, и ако в този първи сблъсък има нещо свърхнегативно, което свързваме със семейството, как се преодолява тази травма? Най-добре се преодолява чрез разговори, чрез среща очи в очи с проблема. Обаче какво се случва, когато човекът е

починал и няма как времето да се върне назад? И тук идват следващите части от филма – за времето, паметта, спомените.

А как се изолирате като творец от трайното политическо разделение, което в България е особено подчертано и диктува всекидневието?

Трудно, човек не може да се изолира напълно от това, защото ние сме зависими от мястото, на което живеем. Например за първия изгрян филм – „Уроци по немски“, чакахме шест или седем години, за да го реализираме, защото имаше разни проблеми, свързани с Филмовия център, които са отражение на състоянието на държавата. Реално те са изцяло последица от политическия процес. Аз лично наблюдавам процес на прогресивно вървящ разпад на всякакви отношения между хората. Имам чувството, че политически диалог вече няма. Всичко е поляризирано и особено след пандемията и началото на войната в Украйна ми се струва, че българският народ е изпаднал в някаква колективна лудост.

Филмът ви се състезава в специалната по-експериментална програма на фестивала в Карлови Вари – „Проксима“. Представяхте ли си го тук?

Не, изобщо. Ние бяхме преди две години на този фестивал, част от секцията *Work in Progress*, и спечелихме награда за развитие. Животът на филма започна тук.

При какви условия направихте филма? Имаше ли предизвикателства?

Условията за реализацията на филма бяха доста нормални. Имаше по-скоро творчески предизвикателства, човек се изправя пред доста съмнения, нали? Формата, която съм избрал, езикът, който използвам, има ли смисъл от цялото това нещо... В среда като българската е трудно човек да запази вяра в собствените си творчески търсения, но когато излезеш извън нея и погледнеш филма през очите на

хората отвън, това помага много да си дадеш сметка, че има смисъл, и да се справиш с всички предизвикателства.

А кой ви помогна особено много?

Особено много ми помогнаха хората, с които по принцип работя – операторът Орлин Руевски, монтажистката Виктория Рагославова, продуцентката Веселка Кирякова. Те са мои много близки съмишленици. И моята съпруга ми помогна. Една седмица преди да започнем снимките, се роди нашето дете. Всъщност филмът се забави, преместихме го няколко пъти. И се получи такова интересно съвпадение в житейски план, което няма как да не повлияе по някакъв начин на работата ми. Синът ми се роди на 24 февруари 2022 г., когато започна войната в Украйна... Беше много истерично време.

Кои ваши учители бихте искали да споменете тук?

Бих споменал някои, които вече не са между нас. Когато започнах да уча в НБУ, имах доста добро общуване с доц. Юлия Кънчева, тя правеше документални филми. Също и с проф. Иван Георгиев-Гец... Моят път в кино е по-особен, аз съм по-скоро самоук. Завършил съм, обаче не ходех много на лекции, ходех на снимки, учих малко история в Софийския университет паралелно с кинообразованието. Такаъв съм, леко хаотичен. Нямам един конкретен пример, от който да се ръководя. По-скоро се ръководя от разни филми, които гледам, книги, които чета. Автор, който много ми е повлиял и всъщност е свързан с филма, е В. Г. Зебалд, германец, който преподава трийсет години в Англия. Занимавал се е с разни дейности. Има три книги, преведени вече и на български. Той е доста непопулярен в Германия. Почти не познавам германец, който да го е чел.

Книгите му са получили важни литературни награди и той не е неизвестен в Германия.

Павел Г. Веснаков

Павел Г. Веснаков е роден през 1987 г. в София. Завършва кино в НБУ. Първият му късометражен филм „Влакове“ печели награда на София Филм Фест през 2011 г., с която той финансира следващия си късометражен филм – „Парафиненият принц“, който получава *Златна роза* на Фестивала на българския филм във Варна през 2012 г. „Чест“ (2013) печели над 30 награди, сред които и Гран при за късометражна продукция на престижния фестивал в Клермон Феран. От 2015 г. е режисьор на телевизионните продукции „Откраднат живот“, „Дяволското гърло“ и „Денят на башата“, както и на документалната поредица на БНТ „Отворени досиета“. Двата му дългометражни филма са „Уроци по немски“ (2020) и „Безветрие“ (2024).

Основната тема в неговите книги е мълчанието на немското общество след Холокоста. Той е скептично настроен към академичните и политическите среди.

Познат феномен е да се премълчава тази част от историята, за щастие има и автори, които я тематизират.

Живял съм в Хамбург и ми беше много интересно да говоря на тази тема, но всъщност се оказа, че съм някакъв невъзпитан човек, който се интересува от тези въпроси, но не намира отклик. Много странно ми се струва това.